

‘Tsunami van medioren brengt jongeren in problemen’

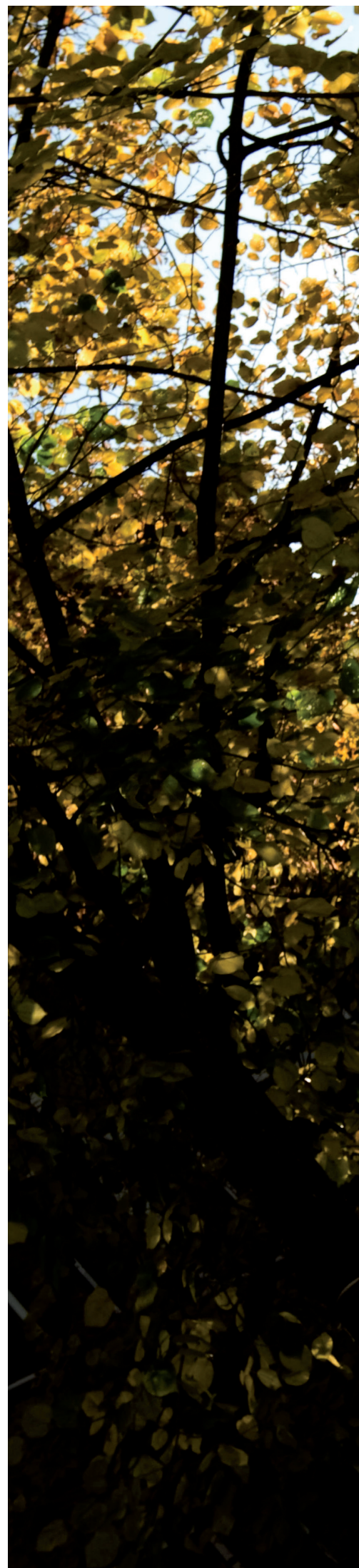
dr. Herman Konings

“Ik ben een onwaarzegger, die gelooft in de paradoctrine, de leer van het onleren. Openstaan voor nieuwe dingen en verwondering maakt het werk van trendwatchers en toekomstkijkers interessant”, zegt de Antwerpse consumentenpsycholoog en trendanalist dr. Herman Konings, die uitsluitend ‘voorspellingen’ doet die zijn gebaseerd op wetenschappelijke analyses, waarbij hij zoveel mogelijk disciplines betreft.

Zijn motto is ‘Ik ben niet gisteren’. Is hij dan ‘vandaag’ of wellicht ‘morgen’? Van gisteren is dr. Herman Konings geenszins. “We worden gelukkig elke dag opnieuw geboren”, zegt hij. “Eigenlijk zouden we, op de basiskennis na, elke ochtend alles wat we hebben geleerd moeten onleren, van onze harde schijf verwijderen, zodat we nieuwe ontwikkelingen niet inpassen in wat we al weten, maar ervoor openstaan en ons erover verwonderen. Kijken naar dingen die gebeuren is niet alleen leuk, maar laat ook de evidentie zien van veranderingen die zich in snel tempo voltrekken. Dat maakt het werk van trendwatchers en toekomstkijkers interessant. Subjectieve perceptie is er altijd geweest, met als gevolg dat tachtig procent van de interpretaties een onrealiteit weergeeft. We moeten niet meer in termen van oorzaak en gevolg redeneren, maar holistisch durven kijken en beseffen dat veranderingen de drijfveren zijn van ons bestaan. Als we niets veranderen gaan we in principe dood.”

“De veranderingen gaan zo snel, dat wat we vandaag voorspellen voor 2030 in 2020 realiteit kan zijn. Dat is het leuke aan mijn job. Wat ik ook vertel, en dat zeg ik met de nodige ernst, ik heb altijd gelijk. Komt een voorspelling niet uit, dan komt het omdat mensen die ernaar hebben geluisterd bewust de omstandigheden hebben veranderd. Ze bewandelen een andere weg zodat de voorspelling niet

hoeft uit te komen. Wanneer die wel uitkomt heb ik uiteraard ook gelijk. Doemscenario’s zijn in principe altijd waar. Tijdens de kredietcrisis hebben we naar iedereen geluisterd die met dit soort scenario’s kwam.” Waar dat toe heeft geleid kan niemand de afgelopen maanden zijn ontgaan. “Interessant is de stelling dat de toekomst hoe dan ook gecreëerd moet worden. En wie doen dat? Optimisten, die openstaan voor de toekomst, die aanvaarden en naar hun eigen hand willen zetten. Wetenschappers die eraan bouwen. Pessimisten daarentegen gaan in een hoekje zitten wachten tot de toekomst op het neerdaalt en dat is nu gebeurd.” De naam van Lidewij Edelkoort duikt op in het gesprek. “Edelkoort is de meesteres van de zelfvervullende voorspelling. Ze vraagt aandacht voor nieuwe tendensen in de mode. Vervolgens past iedere modeontwerper zich aan en de consument pakt het uiteindelijk op.” Dr. Konings is een rappe prater, die de kracht heeft elke zin boeiend te laten zijn. “De enorme misperceptie dat trendwatchers waarzeggers zijn moet worden bestreden. Waarzeggers vertellen in mijn ogen onwaarheden. Ze vertellen met stelligheid wat er staat te gebeuren, maar ik ga er vanuit dat de toekomst niet bestaat en geen waarheid bevat. Ik kan niet zeggen wat er morgen gaat gebeuren, omdat onvoorspelbare omstandigheden, die op korte termijn een enorme impact op de samenleving kunnen hebben,





alles weer anders kunnen maken." Een voorbeeld is de onverwachte nationalisatie van het Nederlandse deel van Fortis. "Het interessante is dat ik veel meer geloof in de onwaarheden van onwaarzeggers. Ik kan iets zeggen dat als voorspellend wordt geïnterpreteerd. Ik ga daarbij altijd uit van wetenschappelijke analyse. Ik luister niet alleen naar een technoloog, omdat die zo solo bezig is met technologische ontwikkeling, dat hij op dat ogenblik geen oog heeft voor marktbehoeftes en eventuele negatieve effecten. Daarom betrek ik er ook andere disciplines bij. In eerste instantie psychologie, maar bijvoorbeeld ook sociologie, demografie, biologie, filosofie en geschiedenis. Pas wanneer alle elementen samenkomen, en je ook antropologie, de cultuur van mensen, erin betrekt kan ik een aannemelijk toekomstbeeld schetsen." Volgens Konings bestaat de waarheid niet in de toekomst, noch in het verleden. "Uw en mijn interpretatie steekt stokken in ons wiel. Door alles dat we persoonlijk hebben meegemaakt en wat anderen daaraan hebben bijdragen ontstaat een subjectieve perceptie die het idee dat de samenleving zeer complex is versterkt. Dat mag geen reden zijn niets te doen. Dan kun je beter helderheid creëren door dingen te simplificeren."

In de jaren tachtig van de vorige eeuw bleven veel mensen thuis. Niet – zoals was voorspeld – uit angst, veroorzaakt door het feit dat de wereld complexer, voller en verstedelijker werd, maar doordat 'cocooning' 'in' was en sociaal aanvaard. "De gemiddelde babyboomer was in de jaren zeventig tussen 15 en 25 jaar oud en bezocht frequent horecagelegenheden en filmzalen. In de jaren tachtig zaten ze in de 'child bearing age' (25-35 jaar) en gingen ze werken om in hun levensonderhoud te voorzien. Daardoor was er minder tijd om uit te gaan." Door minder geboorten zijn er geen opvolgers gekomen voor de stappers uit de jaren zeventig. "En dan zie je dat er later minder zitjes bezet zijn. Door op deze manier te kijken ben je bezig met een heel andere manier van trendwatching. Door rekening te houden met vergrijzing, ontgroening en de gevolgen daarvan voor onze werkende samenleving, en de verzilvering van kapitaal is perfect te voorspellen wat er in de toekomst staat te gebeuren."



"De babyboomer wil jong sterven, maar wel zo laat mogelijk."

We weten bijvoorbeeld dat er nu heel wat babyboomers van boven de 60 zijn en die gaan meer kwalen ontwikkelen. We weten ook dat we velen van hen medisch gesproken kunnen helpen, waardoor ze langer leven. Vroeger ging je dood aan hartfalen, nu zijn er in België en Nederland twintig procent minder hartdoden dan tien jaar geleden. Die dingen kun je - wanneer je ook kennis hebt van levensverwachting en weet dat het om babyboomers gaat - voorzien. En ze worden ook bewaard. Als je daar dan nog wat psychologie aan toevoegt..." Zelf een jonge babyboomer, zegt Konings: "Babyboomers zijn voor het eerst meer kinderen van hun eigen generatie dan van hun ouders. De vooroorlogse generatie luisterde doorgaans naar wat God te melden

had via Zijn kanalen en had een beperkte kijk op de wereld. Babyboomers hebben, mede dankzij de ontwikkeling van techniek en communicatiemogelijkheden, de kans gekregen alles op te bouwen. Vrouwen kregen meer tijd en er kwam zelfs geld voor niet-noodzakelijke uitgaven, symbolische consumptie."

"Een belangrijke trend is dat gebrek aan tijd, het hebben van tijd, gebrek aan geld en het hebben van geld ons gedrag het meest sturen. De medioren, de mensen die tussen junioren en senioren inzitten, hebben geen voeling met mensen 'van voor de oorlog', maar veel meer aanspraak met de mensen van de generatie van hun kinderen. Een senior heeft een spaarzame houding, omdat hij weet dat hij de wereld te leen heeft van zijn kinderen. Dat geldt niet voor de babyboomer. Als in 2012 het grootste deel van de West-Europese medioren tussen 57 en 72 jaar oud is, zal de grote meerderheid met pensioen zijn met behoud van kapitaal. Het is de eerste oudere generatie die geld aanwendt voor plezier. Eerder in hun leven hebben ze geen kans gehad hun kapitaal te spenderen, daarom doen ze het nu. Londen speelt daar goed op in door niet alleen de jeugd te bewegen de Olympische Spelen te bezoeken, maar vooral ook de medioren." Lachend: "De babyboomer wil jong sterven, maar wel zo laat mogelijk. Iemand van 58 zag er twintig jaar geleden uit als 78. Dat is allang niet meer zo, omdat we niet meer automatische de levensstijl en de levenscodes van onze ouders overnemen. Een interessante, steeds sneller gaande ontwikkeling, waar je rekening mee moet houden wanneer je een voorspelling maakt. De kinderen zijn trouwens het slachtoffer. Hun ouders leven niet alleen zeven jaar langer, ze kunnen daardoor ook pas veel later 'cashen'. Bovendien hebben hun ouders dan al veel meer uitgegeven dan ooit." Daarnaast krijgt de nieuwe generatie te maken met de maatschappelijke gevolgen van de 'tsunami van medioren' die met pensioen gaan. Het feit dat ze langer leven kost een pak geld, omdat ziekteproblemen weliswaar gestild worden, maar 'medisch onderhoud' wel noodzakelijk is. Ook zijn er te weinig jongeren (en buitenlanders) om de functies die ze achterlaten te vervullen. "Op korte termijn zorgen de medioren voor een opbloei van de economie, maar daarna wordt het weer moeilijker. Jongeren hebben niet als zij de kans om te sparen." Jongeren zorgen trouwens voor enige onzekerheid wat betreft de toekomst: "Vanuit mijn neuropsychologische achtergrond zeg ik dat wij niet weten wat de impact gaat zijn van de digitale aboriginals die vanaf hun eerste levensjaar geconfronteerd zijn met multimedia." Zeker is dat ook zij hun eigen toekomst zullen creëren." 



Dr. Herman Konings is licentiaat in de theoretische psychologie en zaakvoerder van het Antwerpse trend- en toekomstonderzoeksbureau Pocket Marketing/nXt. Als trendwatcher adviseert hij bedrijven en houdt hij onder het motto 'Ik ben niet (van) gisteren!' geregeld spreekbeurten over socio-culturele verschuivingen, trendobservaties en toekomstverwachtingen. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere: de eeuw van de verwarde consument, de consument, trend binnen generaties en internationale consumenten- en maatschappelijke trends.
hermankonings@speakersacademy.eu

"De tijd is een paard dat steeds aan de grillen van onze spoorslag gehoorzaamt. Steeds? Wel nee! Slechts tot het moment, dat het ons uit het zadel werpt."

— Teixeira de Pascoaes —